

Péntek Imre

Európai párbeszéd

– 13 művész az unióból –
Zalaegerszegen –
a Keresztury Dezső Általános
Művelődési Központ (ÁMK)
Hangverseny és Kiállítótermében...

Valami ilyes, hosszadalmas címmel lehetne illetni azt a legutóbbi kiállítást, amely immár új formációkat, neveket, műveket hoz a korábban már kialakított keretbe.

Talán nagyozolásnak hangzik a cím: Európai párbeszéd... De mégsem az. Hiszen valamilyen szűkített formában, mindig is zajlott ez a kommunikáció. Még a rendszerváltás előtt is, ezen a regionális szinten. Ebben azért a nagy kultúrtradíciókra visszatekintő Pannon régióban, már a hetvenes években elkezdődött, s a nyolcvanas években kibontakozott a határok mentén és távolabbi országokban élő képzőművészek közötti „szóértés”, a legkönnyebben befogadható, vizuális nyelven. Gondolhatunk az Egervári művésztelepre, vagy utódjára a Gébárti Nemzetközi Művésztelepre, ahol a modern stílusáramlatok művelői könnyedén „átívelték” a nyelvi nehézségeket és kiválóan megértették egymást. De hivatkozhatunk a szomszédságban lévő Lendvai Nemzetközi Művésztelep alkotó évtizedeire, amelyek ugyancsak ezt az érintkezést, kapcsolatteremtést szolgálták, könnyítették meg. A beszűkítettség időszakában mozgásteret teremtve a zalai képzőművészeknek is. És ha ennek az Intézménynek falai mesélni tudnának, számos érdekes történetet

adhatnának elő az európai szellemi találkozások, nem mindig jó szemmel nézett, emlékezetes kalandjairól.

A rendszerváltás után ez a párbeszéd még inkább kiteljesedett, nagyobb igényűvé vált, és olyan kiállítási szisztémát hozott létre, mint a Kisplasztikai Biennále, mely öt határ menti ország szobrászainak vált közösen vállalt fórumává. Csak sajnálhatjuk, hogy ez az inspiráló és ígéretes szakmai megmutatkozás néhány remek kiállítás után nem kapta meg a szükséges anyagi támogatást és megszűnt. Éppen öt éve pedig – uniós csatlakozásunk után – természetessé vált, hogy keressük az intézményi és szakmai kapcsolatok új, távlatilag is működőképes lehetőségeit.

Új kiállítási rendszer jött létre (némiképp az Alpok-Adria tárlatok pótlására) – a három nyugat-magyarországi megye és Burgenland részvételével – Euregió Kunstpreis – Eurégió Művészeti Díj címmel, a harmadik éppen Zalaegerszegen zajlott le – a párbeszéd, az ismerkedés zajlik tovább, immár kissé szeszélyesen, kanyargósan, ráérosen, a felfedezés kockázatával, örömeivel, izgalmával folytatódva.

Azt hiszem, fontosak ezek a kiállítások. Be kell

bizonyítanunk, ezen a szín-téren is, hogy nem csak a főváros, a centrum képes – némileg a fejünk fölött – megszólítani az európai művészeti élet művelőit, de itt helyben. a régióban is van elég kurázi. szellemi erő. tehetség, amely megtalálja a magának való, a neki kedves és érdekes alkotásokat és alkotókat. Itt, a határok mentén, elemi érdekünk, hogy helyet és szerepet találjunk – mi, zalaiak, vasiak és győriek – ennek a centrumtól távol eső vidéknek kultúraszervező munkálkodásában. A bizonyítás azonban nem csupán rövidtávra szóló feladat, meg-megújuló kedvvel, energiával folyik – s akadnak visszaesések is – új kezdeményezések jönnek létre, ismeretlen arcok, egyéniségek kapcsolódnak be ebbe megunthatatlan, a vidék szakmai becsületét visszaállító tevékenységbe. Azt hiszem, szerencsénk van, hiszen az utóbbi évek kissé szürke korszakában megjelent a képből egy osztrák-magyar szobrászművész, Elisabeth Ledersberger-Lehocky, aki a kifulladásig tartó szervezőmunkát magára vállalva, európai ki-és áttekintéssel, új lendületet, színt adott, lehetőségeket nyitott ennek a bizonyos érték közvetítő párbeszédnek. Neki köszönhető a múlt évben, ugyanitt, a Quint című, női alkotók nagyszerű kiállítása, s a mostani anyag is jórészt az ő tájékozódását tükrözi. (Nem térnék ki itt arra – hány kiállítási fórumot teremtett e tájon, vagy vitte ki nemzetközi fórumokra az itt alkotók műveit, ez a Daraboshegy-Körmend és Bécs között ingázó, szervezőnek is kiváló szobrászművész.) Mindesetre, szemmel láthatóan, ösztönzésére, kezdeményezésére valami megmozdult, életképes formákat kapott, sikeres megvalósulásig jutott.

S ez a mostani szép élmény is – egy beteljesült ígérete. A tavalyi zalaegerszegi szimpóziumon alakult ki az alkotók ezen köre, akik elhozták munkáikat erre a kiállításra. Milyen összbenyomást keltenek az itt látható festmények, szobrok, plasztikák? Számomra derűs, a lét értelmén töprengő (de nem pesszimista), a művészet élményét továbbadni akaró hangulat árad szinte valamennyi alkotásból. Azt is mondhatnám: kiegyensúlyozott modernség az a formanyelv, amelyen művészeink fogalmaznak. Tartózkodnak a szélsőségektől, de ez nem bátorság hiánya, hanem valamiféle – a művészetből kiirthatatlan – harmóniakeresés igénye. Felelhetők a modern stílusjegyek – a töredékesség, a torzó-lét, a lényegre koncentráló, analitikus szemlélet, az absztrakt változatai –, de ez nem a mesterség hiányosságából fakad, hanem tudatos lemondásból, a dekonstruktivitás önként vállalt szelleméből

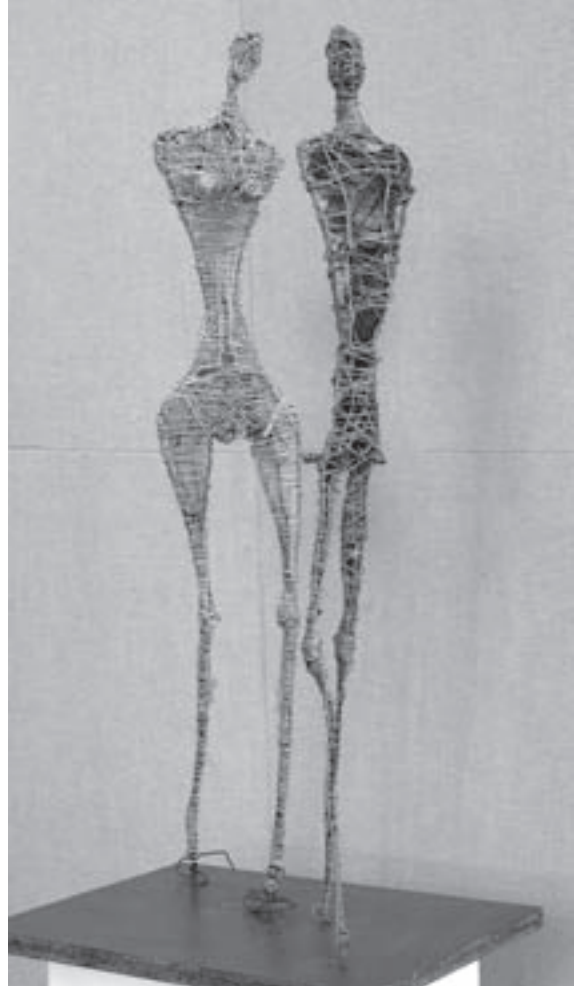
Mint mindig, itt is akad kivétel. A német Astrid Stöfhas és a francia Marie Tourole képei sajátos, egyéni, fotó indíttatású, lírai verizmusba hajló látásmóddal lepnek meg. Astrid Stöfhas izraeli élményeit – a becsapódó rakéták robbanásától fenyegetett, kiürült utcarészletet festve meg – próbálja színes kavalkáddá komponálni, éppenséggel nem a borzalomra, hanem a megsebzett

szépségre koncentrálva. Marie Tourole pedig gondosan komponált, színpompás táj-kép sorozattal kutatja, sávós ritmusokkal szabdalta képein, a mindig változó és mindig örök ég-föld-víz harmóniát. Szerénven csak „impresszió” – nak nevezi festményeit, talán Monet-ra utalva. Modern, mai „impresszió” –i azonban a létélmény, a belső meditáció kivetülései. Francois F. Jelena a kék szín szerelmese. Kissé romantikus, sötétebb-világosabb kék tónusú képein különböző szimbólumok nyitnak misztikus távlatokat. A nő, a ló, a madár – mind-mind egy belső táj révületének alakjai-alakzatai. A fény című festménye pedig nagyszabású kompozíció, a villám sújtotta fa – nő-férfi arc – talán a skizoiditás vizuális balladája. Hasonlóan szimbolikus erejű festmények alkotója a német Lichtblau. A Boldog istenek sorozata az unvierzum csillagobolygós térségeire, keringő isten-atomok képzeteire utal. Csak a Fehér suttogás fedi fel a titkot: a fehér inges, asztrológus, csillagász eltakarja szemét, hogy ne lásson bele a drámai jóslatokba. A francia Martin Boubel „impressziói” lényegesen drámaibbak, szürke-fekete tónusokkal festett álom-víziók. A lélek kibúvói, „átjárói” azok a nyílások, folyosók, melyek triptichonján megjelennek. Az absztrakt-érzéki figurativitás jegyében több munkát is láthatunk. Ulrike Chladek, Bruno Capelletti, Monok Balázs vagy Elisabeth Ledersberger-

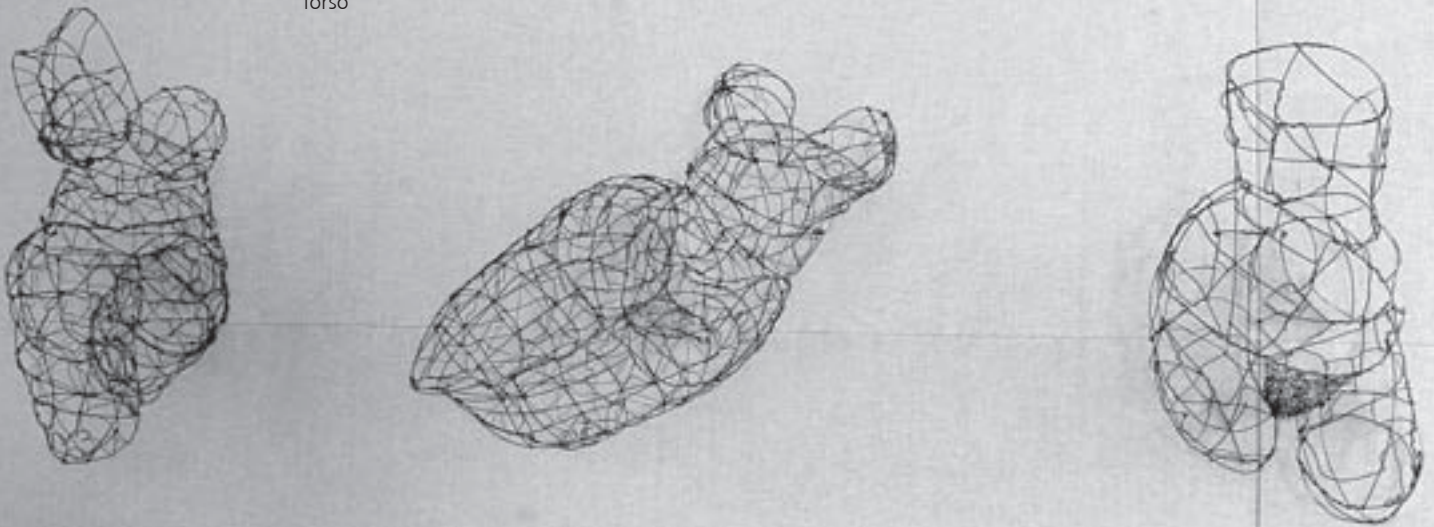
Bruno Capelletti:
Cím nélkül

Lehoczky plasztikáira gondolok. Ulrike Chladek Villendorfi Vénusz-variációkat ad elő, magas fokú mesterségbeli tudással, szellemes, groteszk kompozíciókkal. A torzószerű Álló és fekvő nők, a női test felfokozott, feldúsított idomaival tiszteleg az ősi idol előtt. A márványból kiformált súlyos, tömörszerű gömbölyűségek ellentét is megalkotta, amikor drótfonatból, ugyanezen téma, könnyed, áttetsző alakzatát is elkészítette. Monok Balázs bronzba öntött teve-triptichonja új kezdemény a fiatal művész pályáján. Míg korábban puha, romlékony anyagokkal kísérletezett, szinte konceptuális műveket alkotva, ezúttal egy groteszk, expresszív mintázott állatszoborral rukkolt ki. Az olasz Enzo Mariano „drót-emberpárja” ennél kissé frivolabb, brutálisabb készítmény, a „kiűzetés” utáni állapot lealacsonyodott szexuális „örömkészítetést” ábrázolva. Karl Novák „kigyózó”- tekerő, gyürkőző fa plasztikája elvontabb, egy mozdulatsor dinamikáját állítja szemléletesen elénk. Bruno Cappeletti kollektívója a leggazdagabb, legváltozatosabb. Cím nélküli plasztikái a kő és fa egymásba „hatolását” vizsgálják, a fehér kő gömbben hajlongó, ágszerű növényi-emberi formáció dekoratív, lenyűgöző látvány. A plasztikai ornamentika, a biomofr játékoság bűvésze, aki folyton utal a természetben meglévő kettőségre, férfi és női princípiumra. A fő helyen látható labdázó figurája igazi szobrászi bravúr. Elisabeth Ledersberger-Lehoczky igényes kollektívója is erőssége a kiállításnak. Számomra a három barna márvány szobra valódi, vérbeli szobrászi megnyilatkozás. Számára mindig fontos volt az anyagválasztás. El is mondta, nem egy alkalommal: őt az anyagok „szólítják meg”, s a bennük rejtőző forma, téma kibontása, napvilágra hozása (szülése) az ő feladata. (Lásd: A szobrászat reneszánsz felfogása.) Mindhárom alkotása – *Bimbó* és *Bajadér*, valamint a *Mellkép* – lírai torzó, hiányaival is beszédes

Enzo Mariano:
Pár

Ulrike Chladek:
Torso

Monok Balázs:
A három teve

mű. A Bimbó statikus-organikus forma, a romló növényi alakzat romolhatatlan dimenzióba emelése, a másik, Bajadér – remek példa arra, mint lesz néhány (hiányos) testforma lendületes-dinamikus, tánc-mozdulattá, a tér megmozdítójává. A Mellkép akár egy perszifláznak is felfogható, a klasszikus büszk „lerombolásának”. Ám ez a művelet ugyanakkor a szobrászat eszközeivel megy végbe, óvatosan, szelíden, megtartva és megcsillogtatva a hajdani, romjaiban is megragadó harmóniát.

Két alkotó szakadt el radikálisan a látványtól, az érzékes valóságtól, váltott az analitikus-utalásos kifejezőmódra. Az olasz Claudio Cavaletti groteszk párhuzamra épít – konstruál –, képein a tapétamintás felület „szembesül” a konkrétummal, a faágakból, növényi darabokból, tobozokból összeállított tárgy-kollázssal. A természet találkozik a belőle elvonatkoztatott, stilizált mintával. A gunyoros assenblage a kispolgári otthon kelléktárának ad fricskát. Végül az egerszegi Bóbits Diána ment

legmesszebbre. Micro című festményei az absztrakt expresszionizmus elveit követik. Egyfelől a spontán „feldobott” festékfoltok dinamikája, fröccsenése, másfelől a kép középpontjában a meghatározó motívum szerkesztett tömörsége, karaktere. Mindez érzékeny, lágy festőiséggel, gazdag lilás-zöldes tónusokkal.

Végül mit mondhatnánk. Egyenrangú alkotók, termékeny párbeszéde ez a kiállítás. S talán, ha szerényebben fogalmazunk: akkor azt is mondhatjuk – a folyamatos, kiérlelt, félreértésektől mentes valódi párbeszéd még várat magára. Egyelőre hiányos mondatok, kiegészítésre váró kijelentések hangzanak el, ám a közös jegyek felismerése, a kapcsolatteremtés igénye minden kételynél erősebb. Az egymás értékeire koncentrálnó figyelmet demonstrálni, mindenütt, ahol alkalom nyílik rá, ez kötelessége az új európai identitásnak. S ehhez a mind izgalmasabb artikulációhoz ez a kiállítás is hozzájárult. És ez nem kevés.